

18

Οι συναντήσεις μας με ενδιαφέροντα πρόσωπα ξεκινούν με καφέ και ανοίγουν προς κάθε κατεύθυνση που μπορούμε ο ελεύθερος διάλογος

Ενας καφές* με τον...

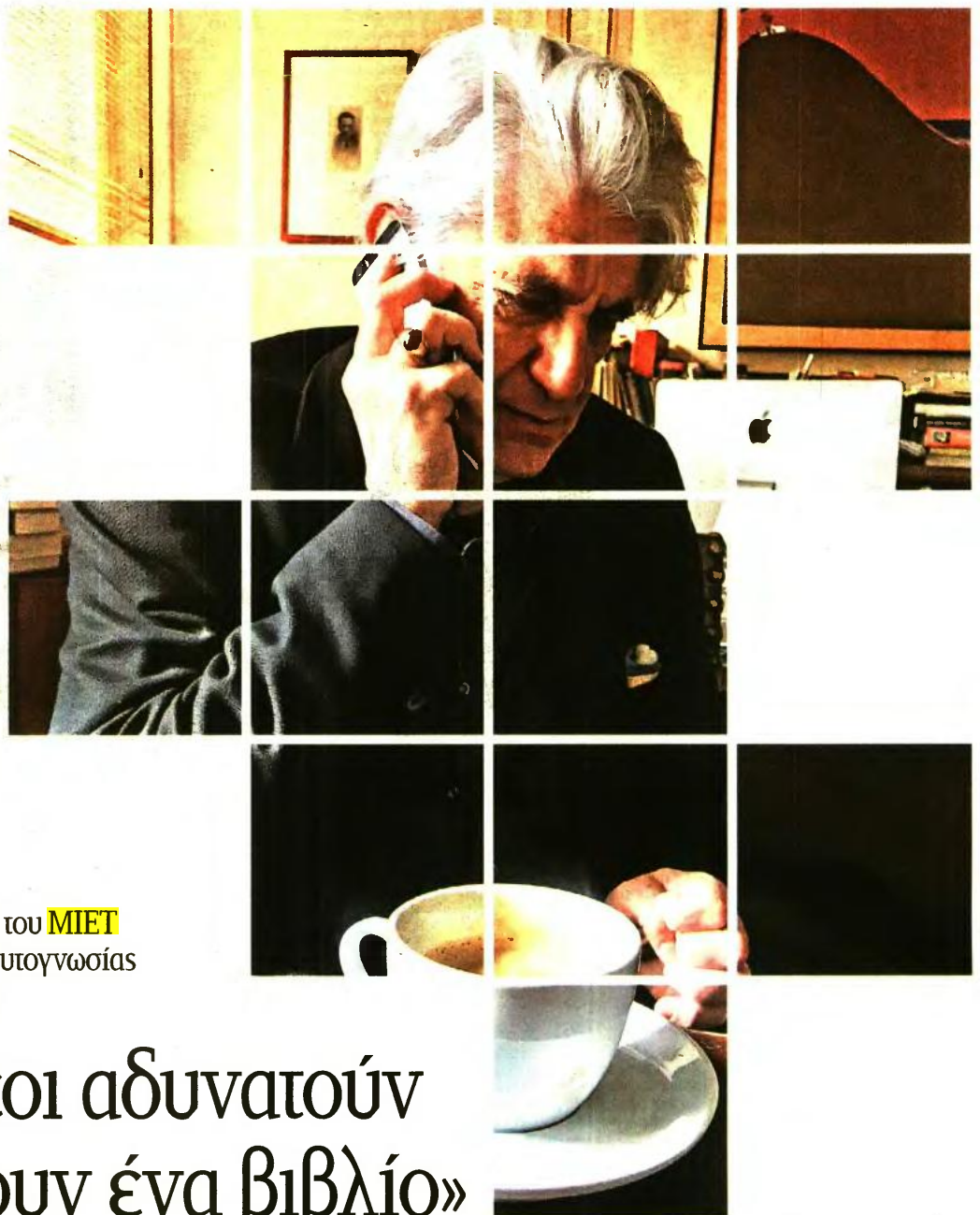
Διονύση Καψάλη

ΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΕΦΗ ΦΑΛΙΑ

Το Μορφωτικό Ίδρυμα της Εθνικής Τραπέζης στην Πλάκα είναι μία ντισίδα μέσα στον χρόνο. Οχι μόνο επειδή στην περιοχή της Πλάκας το κτίριο προβάλλει ανάμεσα στις υπόλοιπες καλοδιατηρημένες ενδειξίες αρχιτεκτονικής περασμένων αιώνων. Αλλά επειδή στο εσωτερικό του η γνώση είναι ορατή, απτή και διασκορπισμένη στον χώρο. Σε ένα περιβάλλον με ξύλινες βιβλιοθήκες, παλιά έπιπλα, πίνακες ζωγραφικής και γλυπτά, ο διευθυντής του **MIET** προετοιμάζεται για μία ειδική εκδήλωση. Ο Διονύσης Καψάλης, οργανωτής της έκθεσης «Προσφορά» και της επικείμενης δημοπρασίας έργων ελληνών καλλιτεχνών για την αποκατάσταση του κτιρίου του Ελληνικού Λογοτεχνικού Ιστορικού Αρχείου, εκφράζει την ικανοποίησή του για την προσφορά των ελληνών καλλιτεχνών, αφού παραπάνω από 100 έργα τους θα διατεθούν για έναν έκτακτο κοινωφελή σκοπό.

«Είναι ένας τρόπος να ευαισθητοποιήσουμε τους φυσικούς αποδέκτες και τους χρήστες του αρχείου ΕΛΙΑ και του **MIET** στη δουλειά που κάνουμε. Χρειάζεται να κατεβαίνει κανείς μέσα στον κόσμο και να υπενθυμίζει δυναμικά τα πράγματα που πρέπει να γίνουν. Το ΕΛΙΑ έχει θησαυρούς. Φυλάσσονται εκεί περίπου 1.000 αρχαία ιστορικά και λογοτεχνικά, ένα τεράστιο φωτογραφικό αρχείο, μία πολύ σημαντική βιβλιοθήκη σε βιβλία και φυλλάδια του 19ου αιώνα. Νομίζω ότι η πλουσιότερη συλλογή εντύπων του ελληνικού 19ου αιώνα – ακόμη και από τη Γεννάδιο και την Εθνική Βιβλιοθήκη – βρίσκεται στο ΕΛΙΑ. Ολα αυτά βρίσκονται στα δύο κτίρια του ΕΛΙΑ, το ένα ανοικιαζόμενο από το Ριζάρειο Ίδρυμα και το άλλο ιδιόκτητο. Ολη του η περιουσία δωρήθηκε στο **MIET** με τον όρο να συνεχιστεί το έργο του και να προσλάβει το ειδικευμένο προσωπικό του. Το πρόβλημά μας είναι με το ιδιόκτητο, στην Αγίου Ανδρέου, απέναντι από την Αρχιεπισκοπή. Πάρα πολύ ωραίο κτίριο, διατηρητέο και ως έργο τέχνης».

ΕΥΕΡΓΕΤΗΜΑ. Το **MIET** λειτουργεί στην ελληνική κοινωνία από το 1966. Η Εθνική Τράπεζα με την ίδρυσή του λειτουργήσε ως «εθνικός ευεργέτης». Ο Διονύσης Καψάλης δίνει πολλή σημασία σε αυτόν τον χαρακτήρα του ευεργετήματος, για να το διαφοροποιήσει από την τακτική άλλων τραπεζικών ιδρυμάτων που διαχειρίζονται χρήματα και τα διοικητούν στον πολιτισμό. «Δεν είμαστε χορηγικό ίδρυμα. Παράγουμε πολιτιστικά προϊόντα. Είτε είναι βιβλία, εκδόσεις τέχνης, είτε διαλέξεις ή ερευνητικά προγράμματα. Για να λειτουργήσει χρειάζεται να εξασφαλιστούν όροι πνευματικής ελευθερίας. Δεν μπορεί να λειτουργήσει υπό συνεχή εποπτεία ως προς τους σκοπούς του. Υπάρχει μία διάκριση του νόμου που μιλά για τον σκοπό και τη νομιμότητα. Το υπουρ-

Ο λογοτέχνης και διευθυντής του **MIET** μιλά για τον αργό χρόνο της αυτογνωσίας και το αίτημα της ευδαιμονίας

«Πολλοί νέοι αδυνατούν να διαβάσουν ένα βιβλίο»

1. ΕΝΑΣ ΚΑΦΕΣ ΜΕ ΤΟΝ ΔΙΟΝΥΣΗ ΚΑΨΑΛΗ

Μέσο: ΤΑ ΝΕΑ

Ημ. Έκδοσης: . . . 27/11/2018 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 27/11/2018

Σελίδα: 31

✿ «Πολλοί άνθρωποι αναγνωρίζουν στον καφέ την ικανότητα να δίνει πνεύμα»
(Ονορέ ντε Μπαλζάκ, «Πραγματεία περί των νεωτέρων διεγερτικών», 1839)

Coffee Spot
MIET Θουκυδίδου 13, Πλάκα
Αξίζει να δείτε
«Προσφορά», Μέγαρο Ευνάρδου,
Αγίου Κωνσταντίνου 20, έως 30/11

αίτημα ηδονισμού. Ο επικουρείος επιδιώκει αποχή και αταραξία, να μην τον ταράσσει υπερβολικά η ζωή. Σκοπός της ζωής, λέει, είναι να αποφεύγεις τον πόνο».

Η ειδική ματιά πάνω στα πράγματα είναι το κλειδί για να περάσει κάποιος αυτή τη μορφωτική πύλη. Η προκατάληψη «βιβλία για λόγιους» είναι αυτό που δίνει στον Διονύση Καψάλη αφορμή να αντιπροτείνει τις ολιγοσελίδες εκδόσεις σημαντικών δοκιμακίων έργων γύρω από καιρία ζητήματα ώστε να τα διαβάσουν ακόμη και όσοι πάσχουν από την τόσο σύγχρονη έλλειψη προσοχής.

«Το Ίδρυμα επιδιώκει αυτό το παλιό όνειρο της αυτομόρφωσης. Πολλοί άνθρωποι συνεχίζουμε ακόμα να θέλουμε να μορφωθούμε και να παίρνουμε βιβλία για να ξεστραβωθούμε. Ωστόσο υπάρχει το πρόβλημα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Εκεί πέρα δεν υπάρχει παραγωγή κριτηρίων. Υπάρχει ωκεανός πληροφορίας που μας κατακλύζει και δεν έχουμε τον τρόπο να φτιάξουμε τα φίλτρα για να αξιοποιήσουμε την πληροφορία. Νομίζω

Ο Διονύσης Καψάλης με τη συντάκτρια των «ΝΕΩΝ» Εφη Φαλιδά

Είπε
Όσο περισσότερο είμαστε σκυμμένοι στο κινητό μας τηλέφωνο τόσο λιγότερες ιστορίες λέμε ο ένας στον άλλον. Τις αντικαθιστούμε με εικόνες

ότι το αντιμετώπιζε κανείς αν κρατήσει μια επικράτεια όπου θα διαμορφώσει κριτήρια. Δεν μπορεί παρά να γίνει με την ανάγνωση σοβαρών βιβλίων. Ξέρουμε ότι το σημαντικότερο εμπόρευμα στην εποχή μας είναι η προσοχή των ανθρώπων. Μόλις ανοίξεις το Διαδίκτυο μπαίνουν χιλιάδες αιτήματα που ζητούν την προσοχή σου. Το διάστημα προσοχής όλο και μικραίνει. Νέοι άνθρωποι αδυνατούν τώρα πια να παρακολουθήσουν μια ταινία. Πόσω μάλλον να διαβάσουν ένα βιβλίο. Ωστόσο ο αργός χρόνος είναι αυτός που φτιάχνει πράγματα.

ΑΠΟΛΑΣΗ ΚΑΙ ΔΥΣΚΟΛΙΑ. Ο κοινός αναγνώστης λοιπόν, που θέλει να μορφωθεί, είναι μέσα στους σκοπούς μας. Δεν λέω μέσος, γιατί με εκνευρίζει. Είναι μια στατιστική έννοια, η οποία πολύ συχνά αντί να υπηρετεί κάποιον στόχο μπερδεύει τα πράγματα. Κοινός αναγνώστης είναι ο άνθρωπος που θα καταφέρει στην ανάγνωση για να μάθει κάτι, για να απολαύσει. Ας μην ξεχνάμε ότι το να μαθαίνεις κάτι είναι απολαυστικό. Είναι δύσκολο γιατί απαιτεί πειθαρχία. Εξάλλου μέρος του τρόπου που διαρκώς διαπραγματευόμαστε αυτό που είμαστε είναι μιλώντας με άλλους ανθρώπους και ανταλλάσσοντας ιστορίες. Υποθέτω ότι γίνεται ακόμα αυτό. Όσο περισσότερο είμαστε σκυμμένοι στο κινητό μας τηλέφωνο τόσο λιγότερες ιστορίες λέμε ο ένας στον άλλον. Τις αντικαθιστούμε με εικόνες. Αντί να περιγράφουμε σε μια άσκηση λόγω την υπέροχη μακαρονάδα που γευτήκαμε, βγάζουμε μια φωτογραφία και την ανεβάζουμε στο Facebook. Αυτό για μένα είναι ανατριχιαστικό.

Η συζήτηση γύρισε στη διαχείριση του χρόνου και στη διαμόρφωση του κόσμου. Η κριτική πλευρά του Διονύση Καψάλη προσέφερε έναν στίχο: «Had we but world enough and time». Ο στίχος του μεταφραστικού Αντρίου Μάρβελ ήταν οι λέξεις που διάλεξε για να πει ότι «θα πρέπει να μάθει να επιλέγει, γιατί δεν υπάρχει αρκετός χρόνος. Δηλαδή είναι πολύ ωραίο το καθημερινό πράγμα που γράφτηκε κτές, αλλά δεν είναι κακό να πω ότι ο Μπετόβεν είναι σημαντικότερος. Δεν χαλώ κανενός τον σχετικισμό ούτε κάνω μία πράξη πολιτικά μη ορθή αν το πω».

γείο Οικονομικών μάς ελέγχει για τη νομιμότητα. Το οκταμελές Διοικητικό Συμβούλιο με εκπροσώπους της πολιτιστικής ζωής και με προεδρεύοντα τον εκάστοτε πρόεδρο της Εθνικής Τράπεζας αποφασίζει για τον σκοπό του ιδρύματος. Είναι σημαντικό να κρατηθεί ανεξάρτητο από τις πιέσεις που ξέρουμε ότι υπάρχουν στην ελληνική κοινωνία. Εφε είναι κομματικές εφε είναι σιδηρούς άλλο. Το έργο μας έχει γίνει αποδεκτό και από την κοινωνία και η Εθνική Τράπεζα το προστατεύει.

Σας μιλώ με έναν τόνο ιδρυματικού πατριωτισμού. Δεν μπορώ να το αποφύγω, χρειάζεται τότε πότε. Είμαι σε αυτή τη δουλειά 19 χρόνια. Πέρα από τη μεγάλη μου καρδιά είναι και μεγάλο προνόμιο. Με την έκθεση αυτή επικαιροποιούμε τη θέση μας.

Κατά καιρούς αναλαμβάνουμε μεγάλα δαπανηρά έργα χωρίς να αποβλέπουμε απαραίτητα στο κέρδος. Η «Μεσόγειος» του Μπροντέλ ήταν ένα τέτοιο δαπανηρό έργο αλλά πήγε καλά γιατί ήταν πολύ γνωστό βιβλίο. Πριν από λίγα χρόνια ολοκληρώσαμε ένα τεράστιο πρόγραμμα για να βγει η νέα έκδοση των «Αυτογράφων» του Σολωμού. Μεγάλη εκδοτική και ερευνητική ιστορία που χρηματοδοτήθηκε εξ ολοκλήρου από το MIET. Αντιλαμβανόμαστε ότι δεν είναι πολλοί εκείνοι που σπεύδουν

να αγοράσουν φωτομηχανικές εκδόσεις των χειρογράφων του Σολωμού. Ωστόσο είναι ο εθνικός μας ποιητής και μόνο το MIET θα μπορούσε να το κάνει, σε συνεργασία με το Αριστοτέλειο Θεσσαλονίκης.

ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ. Μία δίνη ιστορικών εκδόσεων, λογοτεχνικών ονομάτων, η αίσθηση διατήρησης και προβολής της γνώσης προσδίδουν στο παράστημα του λογοτέχνη μόνιμα μία αύρα αναγκαιότητας εκτέλεσης του σκοπού του. Καθώς πίνει τον ντεκαφεϊνέ εσπρέσο του επισμαίνει τις κλασικές αξίες στον χώρο των εξειδικευμένων επιστημονικών συγγραμμάτων, την «Εισαγωγή στην ελληνική παλαιογραφία» από τον Ελπίτιο Μιδόν, «απαραιτήτη εφόσον διαρκώς οι αρχαιολογικές ανασκαφές ανασύρουν επιγραφές και εμείς πρέπει να μάθουμε να τις διαβάζουμε», το «Χρονικό της Τέχνης» του Ερνστ Γκόμπριχ, την «Εποχή των επαναστάσεων» του Ερική Χόμπσμπομ, αλλά και τις σύγχρονες αναγνωστικές ανακαλύψεις. Το άγχος της διατήρησης της γνώσης είναι παρόν στην ατμόσφαιρα.

«Η δεύτερη κατεύθυνση μας είναι η αναζήτηση σύγχρονων βιβλίων που είτε ανοίγουν καινούργιους δρόμους στις επιστήμες του ανθρώπου, είτε εκάζει κανείς ότι μπορεί να

γίνουν κλασικά. Όπως η «Παρέγκλιση» του Στίβεν Γκρίνμπλαντ. Λογίτατο και παρ' όλα αυτά ευανάγνωστο. Αφηγείται την ιστορία ανακάλυψης ενός χειρογράφου, την εποχή του παλικού ουμανισμού, το ποίημα «Περί φύσεως» του Λουκρητίου. Το οποίο λανθάνει κάπου κλίμα χρόνια και ξαφνικά στις αρχές 15ου αιώνα εμφανίζεται στο ράφι ενός μεσαιωνικού μοναστηριού. Η γοητευτική του αφήγηση διαβάζεται σαν μυθιστόρημα με σημαντικό επιχείρημα. Προβάλλει μια επικουρεία και δημοκρατία φιλοσοφία, δηλαδή μια υλιστική φιλοσοφία της ζωής. Και ο συγγραφέας του βιβλίου υποθέτει ότι αυτά τα δόγματα που υποστηρίζει ο Λουκρητίος δεν συνάδουν με τα δόγματα της Εκκλησίας γι' αυτό και το χειρόγραφο ήταν καταχωνιασμένο. Όταν εμφανίζεται και πάει είναι η στιγμή που η Αναγέννηση ανακαλύπτει την Αρχαιότητα, αλλά αρχίζει και η σκέψη να κινείται προς νέες κατευθύνσεις. Κάποια πράγματα που πριν ήταν σκανδαλώδη αρχίζουν να είναι βιώσιμα και επιτρεπτά ως σκέψη. Το επιχείρημα αυτό θα οδηγήσει σε αντίστοιχες έννοιες στην εποχή του Διαφωτισμού. Όπως στο αίτημα της ευδαιμονίας, δηλαδή ότι ο άνθρωπος μπορεί να προσπαθήσει να είναι ελεύθερος και ευτυχής. Μην το μπλέξουμε όμως με ένα